

Aandacht voor
Brabantse
klederdracht

De oorlog
achter de
voordeur

Graven in oude
kloosterboeken

🏠 Een van de vele aanmeldingen voor de Knippenbergprijs 2025 is klompenmaakster Nicole van Aarle uit Aarle-Rixtel.
Meer over de Knippenbergprijs 2025 op pagina 4.

Inhoud

Animo groot voor Knippenbergprijs 2025	4
De oorlog achter de voordeur	8
De klokken stonden stil op 5 over 6	12
Graven in oude kloosterboeken	18
Brabantse klederdracht verdient meer aandacht	22
Rond Peel en Middelzee	26
De garderobe van het Mastboomhuis	28
Beleg van Breda	30
Onderscheidingen Brabants Heem	32
Agenda en jubilea	34

Van vrijwilligers, voor vrijwilligers

Geachte lezer,

Immaterieel erfgoed omvat een grote verscheidenheid aan tradities. Dat blijkt wel uit de inschrijvingen voor de tweejaarlijkse Knippenbergprijs van Brabants Heem. Een driekoppige jury beoordeelt de aanmeldingen. In deze uitgave stellen de juryleden zich voor.

Het strijdgewoel rond de Zuiderwaterlinie zorgde dat militairen ingekwartierd werden bij bewoners en dat er vluchtelingen moesten worden opgevangen. Samen met heemkundekringen stelde Stef Koenis daar een boek over samen met veel bijzondere verhalen.

Een eeuw geleden raasde er in de oost-Brabantse dorpen Zeeland en Langenboom een verwoestende storm. Een spoor van vernieling liet de orkaan achter, er vielen twee doden. Geurt Franzen – met ingang van deze uitgave vaste medewerker van De Koerier – beschrijft wat er gebeurde en hoe dat een eeuw later is herdacht.

Museum Krona in Uden duikt met een nieuwe tentoonstelling in de geschiedenis van de boeken die in klooster Soeterbeeck in Deursen bij Ravenstein door de zusters werden gebruikt en vooral ook werden 'bewerkt'. Het Museum van Brabantse mutsen en poffers in Sint-Oedenrode laat de oude Brabantse klederdracht zien. Het museum viert deze maand zijn gouden bestaansfeest.

Veel leesplezier!

Zeeland, september 2025
Tjeu van Ras
tjeuvanras@brabantsheem.nl

De volgende uitgave komt uit in december 2025.

Kopij dient uiterlijk maandag 17 november 2025 binnen te zijn.

Animo groot voor Knippenbergprijs 2025

door Ineke Strouken

De Knippenbergprijs – genoemd naar de bekende heemkundige en priester Willy Knippenberg – had als thema dit jaar het immaterieel erfgoed. De uitreiking is op zaterdag 15 november in Oirschot. Een jury beoordeelt de aanmeldingen. Ze bestaat uit Bibi Silvertant, Ton Poppelaars en Annie Maas. Er zijn meer dan 20 aanmeldingen binnengekomen voor de tweejaarlijkse prijs.

Immaterieel erfgoed, ofwel de tradities die wij van generatie op generatie doorgeven, horen bij Willy Knippenberg en bij Brabants Heem. Brabants Heem heeft vele jaren lang de volkscultuurdagen georganiseerd, die gingen over het dagelijks leven en tradities. Willy Knippenberg had een brede belangstelling.

Bij zijn lezingen ging het altijd over mensen en herkenbare dingen. Daarbij keek hij niet alleen naar vroeger, maar ook naar de levende cultuur. In de inzendingen is het gedachtengoed van Willy Knippenberg terug te vinden.

Jury

De drie juryleden hebben de moeilijke taak om de winnaar van de prijs en de winnaars van de tweede en derde prijs te selecteren. Dat valt niet mee, want de inzendingen hebben allemaal een heel hoog niveau en zijn ook nog allemaal heel erg verschillend.

Meer informatie over de Knippenbergprijs en de aanmeldingen op: <https://brabantsheem.nl/category/knippenbergprijs/>

De juryleden

Bibi Silvertant (Sint Michielsgestel)

“Mijn naam is Bibi Silvertant en sinds 2021 ben ik actief als erfgoedprofessional. Na mijn afstudeerstage bij het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland ben ik met veel plezier verder de wereld van immaterieel erfgoed en erfgoedgemeenschappen ingedoken. Momenteel werk ik als Beleidsadviseur Erfgoed bij Gemeente Breda. Mijn werkzaamheden zijn veelzijdig en omvatten onder andere

🏠 Bibi Silvertant.

kennisoverdracht van erfgoed, beleidsontwikkeling, adviseren, doceren, coachen, het ontwikkelen van creatieve (tentoonstellings) projecten, het organiseren van culturele publieksactiviteiten en het doen van zowel publieksonderzoek als wetenschappelijk onderzoek. Ik heb een passie voor de verbinding tussen erfgoed en bevolking, en voor de dialoog rondom erfgoed. Voor mij is erfgoed dynamisch: materieel en immaterieel erfgoed gaan

wat mij betreft hand in hand. Het is mijn missie om mensen te enthousiasmeren, samen te brengen en te laten zien hoe belangrijk ons erfgoed is.”

Ton Poppelaars (Eindhoven)

“Ik ben Ton Poppelaars, geboren in Son & Breugel als oudste van een gezin met vijf jongens. Mijn vader was bakker en ik ben tussen de bloembalen groot geworden. Als jong manneke moest ik natuurlijk met de regelmaat mijn vader helpen. Het bakkersvak trok mij wel aan, maar thuis zag ik mijn ouders dag en nacht werken. De functie van leraar leek mij wel meer geschikt. In Wageningen was de enige opleiding op middelbaar niveau om het bakkersvak onder de knie te krijgen. Ik ben daarom twee jaar bij een kostvrouw in Wageningen geweest en ging alleen in het weekend, op zaterdagmiddag, naar huis. Na die twee jaar heb ik mijn lerarendiploma gehaald en later in Amsterdam mijn tweedegraads diploma. Inmiddels was ik begonnen met het geven van lessen op

▲ Ton Poppelaars.

de eerste LTS in Eindhoven. Later is deze school overgegaan in de School voor Konsumptieve Beroepen en later De Rooi Pannen. Het bleef niet alleen met het geven van lessen brood & banketbakken, maar ook koken, serveren en een stukje vlees verwerken. Tijdens het geven van lessen heb ik er altijd iets bijgedaan. Ik ben 25 jaar penningmeester geweest van een oud-leerlingenvereniging, voorzitter van de vakgroep horeca en bakken, secretaris van de medezeggenschapsraad en 20 jaar heb ik me ingezet voor het Brabants worstenbroodje. Eerst als jurylid en later als voorzitter. Na de nodige krachtsinspanning is in 2016 de Cultuur van Het Brabants Worstenbroodje geplaatst op de lijst van de Nationale Inventaris van het Immaterieel Cultureel Erfgoed. Ook gaat nu Het Lekkerste Brabantse Worstenbroodje verder als stichting. De laatste 10 jaar van mijn onderwijsloopbaan ben ik PR-coördinator geweest van het VMBO van De Rooi Pannen en heb voorlichting gegeven aan de toeleverende basisscholen.

**‘Ik heb me
20 jaar ingezet
voor het Brabants
worstebroodje’**

Tevens ben ik les gaan geven aan niveau vier studenten van de afdeling horeca van De Rooi Pannen in het gespecialiseerd broodbakken voor horeca. Na een lesgevende periode van 43 jaar ben ik met pensioen gegaan.”

Annie Maas (Den Dungen)

“Annie Maas, geen historicus, maar een (doe-)mens tussen de mensen, ik ben gehecht aan tradities, tradities maken de gebeurtenissen zoveel mooier. Klimaat, natuur en duurzaamheid zijn belangrijke aspecten in mijn leven.

Samen met mijn man Henk ben ik ruim 25 jaar lid van het

gilde Sint Catharina in Den Dungen, 25 jaar deken-schrijver, daarna ook deken-rentmeester en het gildebestaan is een belangrijke factor in mijn leven. Ik voel de verbinding, want Willy Knippenberg was hoofdredacteur van De Gildetrom. Ik mocht slechts 12 jaar (maximale zitting) in het bestuur van De Gildetrom meewerken,

met de redactie in mijn portefeuille. Sinds 2018 ben ik secretaris van de Noord-Brabantse Federatie van Schuttersgilden en ben ik afgevaardigde naar het Europees Schutterstreffen. We werken heel hard aan de toekomst van de schuttersgilden, het sociale gildebestaan is een voorbeeld voor de maatschappij.

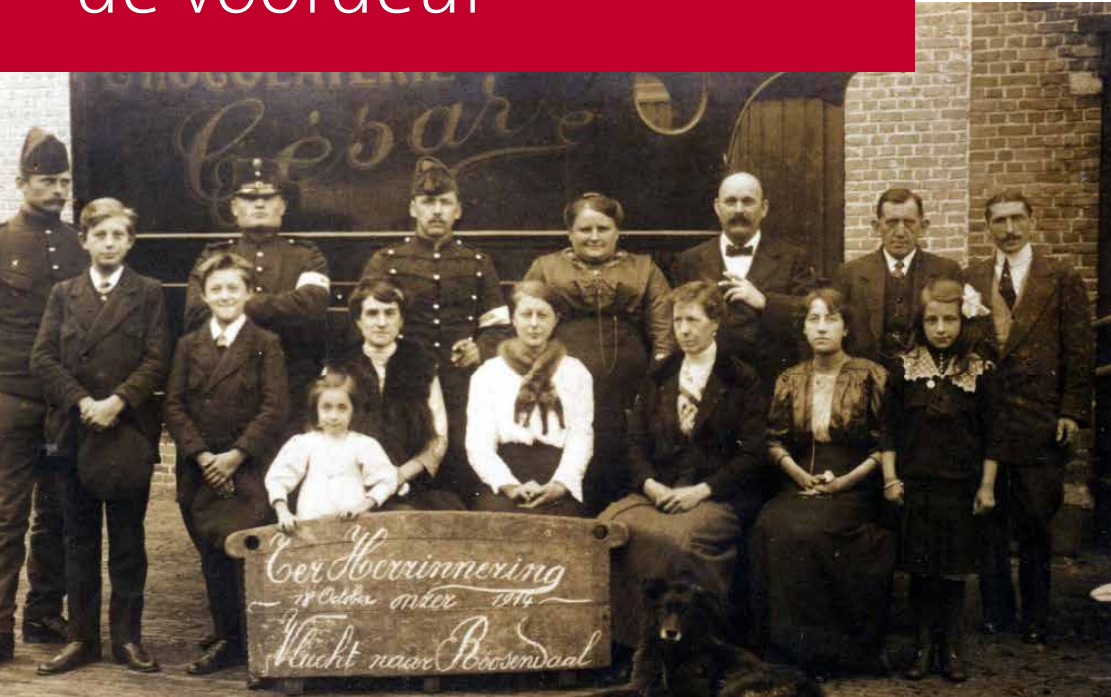
Het immaterieel erfgoed bevat zeer veel nuttige tradities die we niet verloren mogen laten gaan. Als secretaris van het Brabants Immaterieel Erfgoed maak ik me hard om de positie van de immaterieel erfgoedgemeenschappen te verstevigen.”

**‘Zeer veel nuttige
tradities die niet
verloren mogen
gaan’**

▲ Annie Maas.

De oorlog achter de voordeur

door Tjeu van Ras

Heemkundekringen hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het nieuwe boek van de Alliantie Zuiderwaterlinie dat in oktober verschijnt. 'De oorlog achter deur' vertelt een andere kant van oorlogen en ander strijdgevoel bij de Zuiderwaterlinie. Verhalen, die gaan over inkwartiering van soldaten, de opvang van vluchtelingen en hoe mensen daarmee omgingen.

Stef Koenis, onderzoeker bij de Alliantie Zuiderwaterlinie is redacteur van het boek. De menselijke kant van oorlog wilde hij in beeld laten brengen. De Zuiderwaterlinie wordt gevormd door 12 historische vestingsteden in Brabant, lopend van Bergen op Zoom tot Grave. Vestingbouwer Menno van Coehoorn maakte er aan het begin van de 18e eeuw één geheel van.

► Groep Belgische vluchtelingen en militairen nabij station Roosendaal met tekstbord 'Een Herinnering onzer Vlucht naar Roosendaal'.

► Stef Koenis.

Het was een verdedigingslinie, die tevens de grens vormde tussen het protestantse Noord- en het katholieke Zuid-Nederland. De Zuiderwaterlinie is de oudste, langste én meest gebruikte waterlinie van Nederland.

Stef Koenis, 28 jaar, woont in Leiden. Hij is afgestuurd als natuurkundige en volgde na die studie een master geschiedenis. Hij werkte eerder al voor de Alliantie Zuiderwaterlinie aan een boek over de rol van vestingstad Heusden. En hij werkte mee aan het boek Rampjaar of Jubeljaar, een boek over de gebeurtenissen in 1672, toen de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden werd aangevallen door Frankrijk, Engeland en twee Duitse vorstendommen. 1672 staat te boek als het rampjaar, de republiek was 'radeloos, redeloos en reddeloos'.

Perspectief

Het ging bij dit boek om een bijzonder menselijk perspectief: hoe ervoeren de bewoners de inkwartiering van de militairen -het onderbrengen van militairen in hun eigen huis - en wat betekende de opvang van vluchtelingen voor hen? "Wat zich in de dorpen afspeelde, waren geen afzonderlijke gebeurtenissen, de ervaringen zijn vergelijkbaar," aldus Stef. Hij wilde het project breed opzetten en zocht daarvoor contact met de heemkundekringen in het gebied van de linie. "Zij hebben een schat aan kennis en kunnen de verhalen vertellen." Stef Koenis fietste in het gebied rond en probeerde te achterhalen wat er aan kennis is en of de heemkundigen mee wilden werken. Daar hebben 11 heemkundigen gevolg aan gegeven.

Volgens Koenis heeft inkwartiering door de eeuwen heen veel effect gehad op dorpen en gezinnen. Het boek wil een sociaal perspectief laten zien, wat het met mensen doet. Een aspect dat tot nu toe volgens Koenis dikwijls als een bijzin in publicaties is vermeld. Uiteindelijk hebben 11 schrijvers uit de heemkundekringen artikelen geleverd. Die zijn samen met verhalen van andere schrijvers in het boek samengebracht. Koenis zelf was daarbij de sturende kracht. Hij is meer dan tevreden over de inzet van de heemkundekringen, het nodigt naar zijn zeggen uit voor andere projecten.

« Inkwartiering
bij Familie Gerrits
1944.

Ander gezicht

Inkwartiering is een thema waar in de geschiedwetenschap nog niet veel onderzoek naar is gedaan. In onderzoeken over oorlogen staat vaak het militaire verhaal en de strijd centraal. Het boek vertelt het verhaal van inwoners van de Zuiderwaterlinie in tijden van oorlog en laat daarmee een ander gezicht van de Zuiderwaterlinie zien. Een kant waarin veerkracht, ongemak en solidariteit centraal staan.

Inkwartiering heeft door de eeuwen veel effect gehad op dorpen en gezinnen. Het boek gaat in op de vraag wat er gebeurt als oorlog in de vorm van vreemdelingen binnentreedt in de meest intieme sfeer van mensen: hun huis. Eeuwenlang was het heel normaal om soldaten niet in aparte kazernes, maar bij mensen thuis 'in te kwartieren'. In een vestingstad in oorlogstijd was de militaire bezetting soms nog groter dan het aantal inwoners. Dit had een enorme impact op de lokale bevolking, die al deze militairen een slaapplek en soms ook eten moesten geven. Het huisvesten van vreemdelingen bracht spanningen met zich mee, maar de intensieve interacties leidden ook tot verwondering, inspiratie en zelfs tot huwelijken.

Mede dankzij de medewerking van de heemkundekringen staan er in het boek veel persoonlijke verhalen en anekdotes uit ruim 450 jaar aan geschiedenis van de Zuiderwaterlinie, vanaf de Tachtigjarige Oorlog tot aan nu.

» Inkwartierings-
biljet familie
Dorussen Reek.

INKWARTIERINGSBIJLET.
BILLETTING FORM.

Andreas Dorussen

wonende te Reek, Nederland straat no. Dorussen
living at _____ street no. _____

moet voor de tijd van 10-10-44 t/m 19-10-44
has to provide billets from _____ till _____

kwartier verschaffen ten behoeve van:
for

6 officieren met/zonder bed en met/zonder voeding;
officers ~~with~~/without bed, ~~with~~/without meals;

10 onderofficieren met/zonder bed en met/zonder voeding;
N.C.O.'s ~~with~~/without bed, ~~with~~/without meals;

45 manschappen met/zonder bed en met/zonder voeding;
men ~~with~~/without bed, ~~with~~/without meals;

55 militairen in massa kwartier met/zonder stroo;
mil. personnel with/without straw;

1 bureaukamers;
office rooms;

2 paarden;
horses;

5 auto's;
motor vehicles;

Grave, 13/10/44 19
(handtekening)
(signed)
Andreas Dorussen

Het kwartier werd van 10-10-44 t/m 19-10-44
Billets were used from _____ till _____

door mij in gebruik gehouden.

De kwartiernameer,
Person who occupied the billet,
Andreas Dorussen

Leggeronderdeel:
Unit-Squadron-Company:
1ste Squadron
1ste Regiment Grenadiers

Dit biljet roept door den kwartiergever na afloop van de kwartier-
geving ten gemeentehuize worden ingeleverd.
This form has to be handed in at the townhall by those who pro-
vided the billets.

In de 11 hoofdstukken is aandacht voor de praktische, culturele, relationele en erfgoedaspecten van inkwartiering. In het boek zijn ook verhalen over het opvangen van vluchtelingen in oorlogstijd bij elkaar gebracht. Zo wordt in het laatste hoofdstuk het verhaal verteld van vijf Oekraïense vrouwen die na de Russische aanval op Oekraïne naar Nederland vluchtten en terechtkwamen in Brabantse gezinnen. ■

De foto's bij dit artikel zijn overgenomen uit het te verschijnen boek.

'De oorlog achter deur' wordt gepresenteerd op zondag 26 oktober 2025. Het boek kost 22,50 euro en is vanaf november verkrijgbaar via de website van uitgever Pictures Publishers en in een aantal boekhandels.

De klokken stonden stil op 5 over 6

Heemkundekringen Zeeland en Langenboom sloegen de handen ineen bij herdenking van de stormramp van 10 augustus 1925

door Geurt Franzen

Daken van boerderijen gerukt, een totaal vernielde kerk, bomen als luciferhoutjes geknakt, vele gezinnen dakloos en twee kinderen dood. Het duurde maar een paar minuten, maar toen de windhoos op 10 augustus 1925 was uit gewerveld, bleven de inwoners van de dorpen Zeeland en Langenboom getraumatiseerd achter.

De stormramp mag dan 100 jaar geleden zijn, in de Zeelandse buurtschappen Oventje, Trent en Graspeel en het dorp Langenboom wordt de herinnering levend gehouden. In augustus werd met tentoonstellingen, informatieborden en een fietstocht de stormramp herdacht.

Heemkundekring Felix Walter uit Langenboom en Heemkundekring Zeeland sloegen een jaar geleden de handen ineen om van de eeuwherdenking een succes te maken. 'Die samenwerking sprak eigenlijk vanzelf,' zegt Piet Huvenaars (69) van Heemkundekring Zeeland. 'De windhoos hield geen rekening met gemeentegrenzen en sloeg zowel in Zeeland als Langenboom genadeloos toe. Het was logisch dat wij om de tafel gingen zitten om het herdenkingsprogramma op elkaar af te stemmen. En het verliep prima.' Dat kan Toon Ermers (80) van Heemkundekring Felix Walter uit Langenboom alleen maar bevestigen.

De verwoeste boerderij van Wim Hartjes in Langenboom. Terwijl de bewoners opruimen, komen de eerste ramptoeeristen de ravage in ogenschouw nemen. (foto Nationaal Archief)

Uniformiteit

Het resultaat van die samenwerking? In beide dorpen is gekozen voor dezelfde vorm waarin de stormramp wordt herdacht. Er is zoveel mogelijk gekozen voor uniformiteit in de vormgeving van nieuwe infopanelen en heel concreet samengewerkt bij de samenstelling van een fietsroute langs de plekken waar de windhoos onbarmhartig toesloeg. Ten slotte zijn de activiteiten zo op elkaar afgestemd dat wie dat wilde, alles kon meemaken.

◀ Toon Ermers (l) van Heemkundekring Felix Walter uit Langenboom en Piet Huvenaars van Heemkundekring Zeeland. (foto Geurt Franzen)

‘In Zeeland hadden ze wel wat minder stress’, zegt Ermers, met een knipoog. ‘Zij hebben een groot, eigen heemhuis tot hun beschikking (heemhuis De Hooge Raam, GF) en konden op hun gemak hun tentoonstelling inrichten. Wij, in Langenboom, hebben geen eigen honk, helaas. Om de foto’s te kunnen exposeren van hoe Langenboom eruitzag na de storm, moesten we uitwijken naar gemeenschapshuis De Wis. We hadden maar een paar dagen vóór het weekend van 16 en 17 augustus om de expositie samen te stellen.’

Dat was aanpoten, maar het is gelukt om er iets moois van te maken. ‘We schatten in dat er zo’n duizend mensen zijn geweest’, zegt Ermers. ‘Veel oud-Langenbomers, en daardoor leek het af en toe wel een heuse reünie.’ Liever had Ermers de tentoonstelling op de dag van de herdenking, 10 augustus dus, gehad. ‘Maar toen was het kermis en dan hebben Langenbomers wel iets anders aan het hoofd’, zegt hij lachend.

Wat je gerust uniek kunt noemen, is dat het nieuwe informatiepaneel in het dorp is onthuld door de enige Langenbomer die al leefde toen de storm over Brabant trok. Koos Verstegen is 100 en kwiek genoeg om de onthulling te verrichten. Bijna had kleine Koos de ramp niet overleefd want zijn ouders waren eerst zonder de baby naar buiten gevlucht...

Het informatiepaneel is onthuld door de enige Langenbomer die toen al leefde

Gedicht

Een expositie met dezelfde opzet, kon wél in het herdenkingsweekend zelf worden geopend in het Zeelandse heemhuis. Ook daar was de belangstelling, aldus Huvenaars, groot. Een lezing daags erna was zó druk bezocht dat die een herhaling kreeg. In Zeeland werd bij de onthulling van een informatiepaneel een gedicht voorgelezen dat een kloosterzuster 100 jaar geleden over de ramp had geschreven.

Niemand kan zélf nog vertellen over de gebeurtenissen op die broeierige dag in augustus 1925. Ook Huvenaars en Ermers niet. Maar de verhalen zijn er wel. Ze zijn overgeleverd door ouders en voorouders en je kunt stellen dat de stormramp zich in het collectief geheugen van de dorpen heeft genesteld.

Een van de verhalen die de twee mannen bijzonder vinden, is het verhaal over de hulp die in 1925 geboden werd. Ermers: ‘Veel boeren zaten met hun handen in het haar. Er moest geoogst worden. Maar er moest ook gewerkt worden om de vernielde boerderijen op te knappen en noodwoningen te bouwen. Tientallen boerenzonen kwamen van heinde en verre om de getroffen boeren te helpen. Geheel pro deo.’ ➤

Een gedicht wat 100 jaar geleden is geschreven

➤ Het infopaneel in buurtschap 't Oventje in Zeeland. (foto Tjeu van Ras)

Toen de omvang van de ramp in de rest van Nederland bekend werd, ontstond iets nieuws: ramptoeisme. Uit het hele land kwamen ze, op de fiets, met de bus of met de trein. Ze werden op platte karren langs de ruïnes geleid. Overal stond een schaal of hing een zak aan een paal waarin de mensen geld konden gooien. Dat werkte goed.

De verhalen van toen zijn goed bewaard en dat is mede te danken aan de heemkundekringen. Huvenaars: 'Bij de 60-jarige herdenking, in 1985, zijn veertig getuigenverhalen op band opgenomen. Tijdens de foto-expositie konden de bezoekers die opnames beluisteren. Ze zijn ook opgenomen in een boekje over de stormramp dat in 1985 verscheen.'

De verwoeste
H. Familiekerk in
Langenboom met
op de voorgrond de
van de kerk afgerukte
toren. (foto Nationaal
Archief)

Fietsroute

Tien nieuwe infopanelen staan nu langs het spoor dat de windhoos destijds over Zeeland en Langenboom trok. De samenwerkende heemkundekringen hebben daarnaast een fietsroute gemaakt langs de 'stormrampstrook'. Aan de hand van een folder worden geïnteresseerde fietsers langs de boerderijen geleid die in 1925 werden verwoest. De route is 23 km lang. Met behulp van QR-codes kunnen de fietsers verhalen lezen op een website. Zoals de verhalen over de twee kinderen die stierven. De 14-jarige Nard van den Heuvel uit de Graspeel vluchtte de koeienstal in. Toen het noodweer losbarstte, viel een muur over hem heen. Dat overleefde Nard niet.

Ook Marietje Manders uit buurtschap Trent dacht binnen veilig te zijn. Maar de windhoos kraakte de muren van de boerderij; onder een zware balk vond het 13-jarige meisje de dood.

De windhoos van 10 augustus 1925 verdween net zo snel als ie gekomen was. Maar dat bleek schijn. De storm dreef verder in de richting van de Achterhoek en daalde een uur later, opnieuw in de vorm van een tornado, neer bij Borculo. Dat stadje werd grotendeels vernield en drie mensen werden gedood.

In Zeeland en Langenboom raakten in een paar minuten tijd ruim 30 gezinnen dakloos. 109 huizen en 48 schuren werden verwoest, de schade bedroeg 5,5 miljoen gulden. Dankzij gulle giften uit het land en van de overheid kon een rampenfonds worden ingesteld. Daar kwam meer geld in, dan nodig was voor het herstel. Het restant werd de basis voor een nationaal rampenfonds waar een jaar later al uit geput moest worden toen de Maas verschrikkelijk huishield tijdens de watersnood van februari 1926.

Geurt Franzen is schrijver en oud-journalist. Hij woont in Boxmeer en gaat met ingang van deze editie bijdragen leveren aan De Koerier.

Graven in oude kloosterboeken

door Tjeu van Ras

Drie kasten vol met oude boeken uit het voormalige klooster Soeterbeek in Deursen bij Ravenstein vertellen het verhaal van hoe de Augustinessen van Windesheim die gebruikten, van wijzigingen voorzagen en hoe ze er verder mee omgingen. Onderzoekers Hans Kienhorst en Ad Poirters van de Radboud Universiteit Nijmegen hebben de 'geschiedenis' van die boeken onderzocht en daarover gepubliceerd. In Museum Krona in Uden maakt hun werk onder de titel 'Graven in boeken' onderdeel uit van de tentoonstelling 'Kloosters en kloosterleven'.

Restanten van drie liturgische handschriften uit het tweede en derde kwart van de zestiende eeuw. Om het geheel hebben de zusters zelf een band van strokarton en keperband gezet.

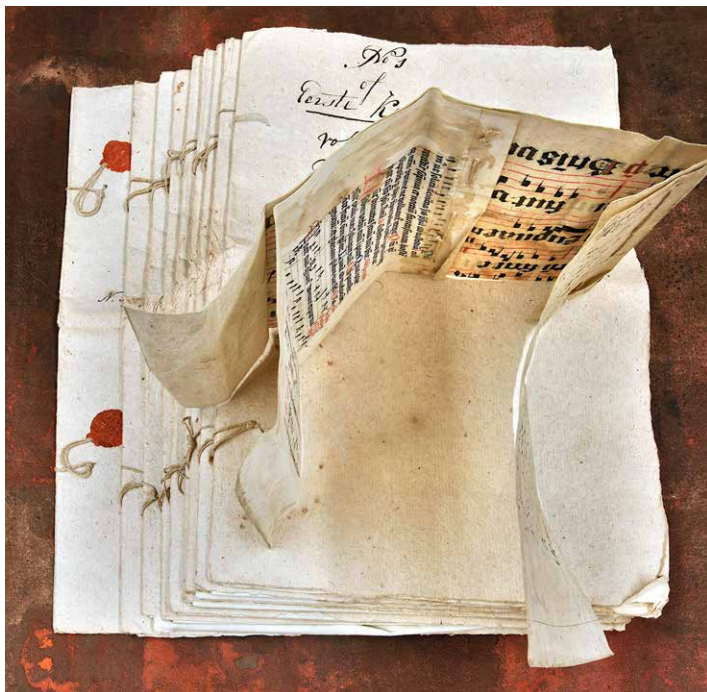
Klooster Soeterbeek is in 1732 gesticht, in 1997 verlieten de laatste tien zusters het klooster en verhuisden naar een kloosterbejaardenoord in Nuland. In de bibliotheek werden de drie kasten vol oude boeken aangetroffen, die aan de Universiteitsbibliotheek van de Radboud Universiteit werden overgedragen. Het klooster is geschonken aan Radboud Universiteit Nijmegen. Het complex is gerestaureerd en doet nu dienst als vergader- en conferentiecentrum Soeterbeek.

Duurzaam

'Zusters gooien niets weg. Nu niet en toen niet,' zo schrijft senior-conservator Wouter Prins van Museum Krona in het begeleidende boek bij de tentoonstelling. Zusters, aldus Prins, leefden al duurzaam voor het woord was uitgevonden. Veel, zo niet alles, werd door de zusters zo lang mogelijk bewaard, tot het echt niet langer functioneerde of zo kapot was dat het niet meer hersteld kon worden. Dat leidde er toe dat de vele oude boeken laten zien hoe die werden gebruikt, hergebruikt en van geschreven aantekeningen werden voorzien. Honderden jaren zijn zo terug te zien.

'Zusters gooien niets weg. Nu niet en toen niet'

Hans Kienhorst en Ad Poirters zijn, zo omschrijft Wouter Prins het, als een soort 'boekarcheologen' in de boeken gaan 'graven' om, laag na laag, de geschiedenis ervan bloot te leggen. Een methode, die uitgangspunt werd voor de tentoonstelling. Het begint daarom bij het einde in 1997 om te eindigen bij het begin in 1450. De tentoonstelling laat de vele fysieke kanten zien van het boek. Boekbanden, etiketten, schutbladen, notities in de marges. Maar ook langs volgens Prins 'schokkende' restauraties. De wijze waarop perkamenten bladen uit middeleeuwse handschriften zijn gebruikt om latere, veel minder waardevolle drukken van nieuwe bandbekleding te voorzien.

◀ Perkament voor een wikkkel rond akten.

Meester van Koudewater

Museum Krona maakt deel uit van een abdijcomplex dat deels bewoond wordt door de zusters Birgittinessen. Charlotte Caspers richt zich in de tentoonstelling 'Kloosters en kloosterleven' op de beelden van de Meester van Koudewater. Zijn laatgotische beelden behoren tot het kunstbezit van de zusters Birgittinessen en zijn onderdeel van de kerncollectie van het museum. De beelden vormen voor Charlotte Caspers de inspiratie voor het tweede onderdeel van de expositie. Veel beelden uit dit ensemble zijn in de loop der eeuwen geloofd of overschilderd, maar een aantal heeft zijn originele polychromie (deels) behouden. Caspers heeft vier van de beelden geselecteerd, onderzocht en gebruikt voor haar schilderijen. De goudvlakken en monochromen op paneel worden in de entreezaal van het museum getoond, in directe verbinding met de heiligenbeelden. De installatie wil, in de woorden van de kunstenaar "een pleidooi zijn voor concentratie, vertraging en verdieping". Waarden die passen bij de beelden, de zusters en het museum.

Beelden werden onderzocht en gebruikt voor schilderijen

Fotoseries

Zusters zelf staan centraal in het derde onderdeel van de expositie. Daarin worden onder de naam 'Non Fictie' foto's getoond die zijn gemaakt door Bertien van Manen, Astrid Huis en Koos Breukel. Astrid Huis doet verslag van haar zoektocht naar haar oudtante José, die koos voor de missie in plaats van het huwelijk. Koos Breukel volgt al enige jaren de Norbertinessen van Oosterhout, een hechte maar fragiele gemeenschap in het oudste klooster van Nederland. Bertien van Manen geeft een impressie van het leven van zusters in diverse kloosters in de jaren '80, dat zij heel dichtbij weet te brengen.

De expositie Kloosters & kloosterleven in Museum Krona in Uden loopt van 27 september 2025 tot 11 januari 2026.

Foto's zijn overgenomen uit de begeleidende catalogus en zijn gemaakt door Anton Houtappels.

◀ Dit incomplete handschrift is een van een aantal vespérales (brevieren voor vespers en completen) die gerelateerd worden aan de zusters van Onze-Lieve-Vrouw in de Hage te Helmond. Het werd circa 1520 vervaardigd.

Brabantse klederdracht verdient meer aandacht

50 jaar Museum van Brabantse mutsen en poffers Sint-Oedenrode

door Tjeu van Ras

Klein maar bijzonder. Het Museum van Brabantse mutsen en poffers in Sint-Oedenrode toont een schat aan voorbeelden van Brabantse klederdrachten die tot net na de Tweede Wereldoorlog werden gedragen. De kledij zelf, maar ook hoe die poffers en mutsen en alles wat daarbij hoort werden gemaakt. Het museum viert eind september zijn 50-jarig bestaan. Een goede gelegenheid die Brabantse klederdracht meer onder de aandacht te brengen, want die verdient volgens het museum meer waardering.

Ruimtes vol met poffers, mutsen, kledij en sieraden

Beheerder Gerdien van den Brand en conservator Willem van Liempt van het Rooise museum praten in de gastenkamer van het museum honderduit over hun beider passie, de Brabantse klederdracht. Het museum is gevestigd in het Sint Paulusgasthuis, een begijnhof uit 1435. Achter het gasthuis is een besloten tuin. In het rijksmonument vindt ook het Toeristisch Informatie Punt onderdak. De ruimtes waar het museum over beschikt staan vol met poffers, mutsen, kledij, sieraden en alles wat vrouwen en mannen in Brabant droegen en waarmee ze zich konden onderscheiden. De kleding verschildte per streek, soms van dorp tot dorp en was dikwijls ook een uiting van de welstand van de draagsters.

Verdwijnend

Het museum – onderdeel van Heemkundekring De Oude Vrijheid – zag 50 jaar geleden het levenslicht dankzij August van Breugel, toenmalig voorzitter van de heemkundekring. Hij had in de loop van de jaren een grote collectie aan poffers, mutsen en andere kleding verzameld. Hij zag na de Tweede Wereldoorlog dat de klederdracht langzaam maar zeker aan het verdwijnen was. Van Breugel was dorpsarchitect. “Hij zag er uit als een missionaris met een lange baard. Het was een heel eigenzinnige man. Zijn dochter Tineke fungeerde als zijn chauffeur. Zij is nog heel lang vrijwilliger in het museum geweest”, aldus Gerdien van den Brand, oud-lerares Nederlands en bibliothecaresse van beroep.

Van Breugel schonk zijn hele collectie aan de heemkundekring. Kledij, gereedschap, foto's en complete beschrijvingen, ook van het maakproces. De moeder van Van Breugel en zijn grootmoeder waren beiden poffermaaksters, zodoende wist hij precies hoe dat in zijn werk ging. Aanvankelijk vond de collectie ruimte in kasteel Dommelrode, het latere gemeentehuis van Sint-Oedenrode. In september 1975 werd het huidige museum geopend in het Sint Paulusgasthuis. De laatste zusters waren in 1970 vertrokken. “De collectie groeit nog steeds, we krijgen wekelijks schenkingen aangeboden” aldus conservator Willem van Liempt. Hij, gepensioneerd als verpleegkundige en gipsverbandmeester in een ziekenhuis, is sinds 14 jaar betrokken bij het museum. ➤

◀ Markttafereel, opgezet door Willem van Liempt.

◀ Vitrine met poffers en mutsen.

Vast leggen

“Het is,” zegt Van Liempt “cultureel erfgoed. Het is van groot belang om alles vast te leggen, hoe de plattelandsbevolking van Brabant gekleed was en hoe dat werd gemaakt. Mutsen, poffers, kleding en sieraden hadden alle een betekenis. Van vreugde, van verdriet of van welstand.” Gerdien van den Brand: “Het zegt veel meer dan dat het lichaam wordt bedekt.” Bij een rondgang door het museum vertellen ze daar uitgebreid over. De verschillen die er zijn, details die een eigen verhaal vertellen, informatie die bij elk object is te lezen. Vitruines vol, maar ook poppen in klederdracht, een opstelling met poppen in klederdracht. Het schetst een beeld van hoe vrouwen tot zo’n 75 jaar geleden gekleed gingen.

Gerdien van den Brand en Willem van Liempt zijn de twee drijvende krachten, het museum kan verder een beroep doen op zo’n 20 vrijwilligers. Er zijn rondleidingen, voor klassen uit het basisonderwijs zijn er projecten om kinderen te laten zien hoe het was. Het bezoekersaantal is niet groot, circa 1000 per jaar. Dankzij de financiële ondersteuning van de gemeente kan het museum het hoofd boven water houden.

Van vreugde,
van verdriet of
van welstand

» Conservator Willem van Liempt en beheerder Gerdien van den Brand van het museum.

Frustrerend

Optimistisch zijn Van den Brand en Van Liempt niet over de toekomst van hun museum. Er is in Brabant weinig belangstelling voor klederdracht, vinden beiden. “Dat is frustrerend,” aldus Van Liempt. “Kijk naar andere provincies, waar die belangstelling er wel is, waar veel aandacht aan klederdrachten wordt besteed, ook door overheden. Hier is dat helemaal niet. Neem het Noordbrabants Museum. In de expositie ‘Het verhaal van Brabant’ komt klederdracht nauwelijks voor. Dat zegt toch alles.” En inderdaad in dat museum is in een van de vitrines één enkele poffer en een enkel ander kledingstuk te zien. Van den Brand: “Het is in Brabant ook bedorven door de boerenbruiloften, klederdracht is in een carnavaleske sfeer getrokken, mensen lachen erom. Het wordt nauwelijks serieus genomen als erfgoed.”

Het Museum van Brabantse mutsen en poffers is gevestigd in het Sint Paulusgesticht aan de Kerstraat 20 in Sint-Oedenrode. Het is van maandag tot en met zaterdag open van 10.00 tot 16.00 uur.

Het gouden jubileum wordt eind september gevierd. Informatie daarover wordt vermeld op de website van het museum: www.mutsenmuseum.nl

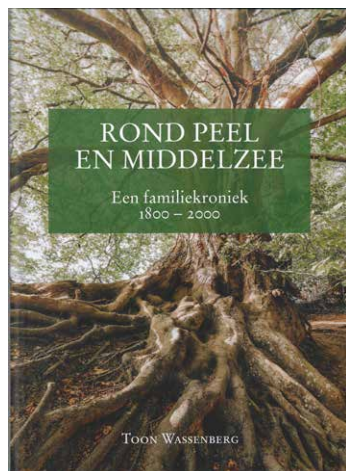
De foto's bij dit artikel zijn gemaakt door Tjeu van Ras.

Rond Peel en Middelzee

door Tjeu van Ras

Een imposante boom, meer nog imposante wortels sieren het boek 'Rond Peel en Middelzee'. Het boek is een familiekroniek over twee eeuwen, 1800 tot 2000, die door Toon Wassenberg uit Boekel is geboekstaafd. Hij beschrijft twee werelden, die van zijn vrouw Geiske Wassenberg-de Vries en die van hemzelf. Toon is geboren en getogen in Brabant in Boekel, zijn vrouw Geiske in Friesland.

De omslag van het boek geeft symbolisch weer dat er uit vele wortels een stam is gegroeid met vervolgens tal van (zij)takken. Symbool voor de oorsprong van de twee families en hoe zij zijn uitgegroeid. De schrijver noemt het zelf een journalistiek geschreven kroniek. Twee ogenschijnlijke verschillende werelden, Friesland en Brabant, die in de twee echtelieden bij elkaar komen. Ze leerden elkaar kennen tijdens hun studie aan de Wageningen Universiteit. Ze trouwen in 1973 en na wat omzwervingen gaat het echtpaar met hun kinderen wonen in het ouderlijk huis van Toon Wassenberg aan de Heivelden in Boekel. Zij was lerares, o.a. aan het Odulphuslyceum in Tilburg en de HS in Den Bosch, hij werkte o.a. bij het Productschap voor Vee en Vlees en bij de Veecentrale NCB in Boxtel, was boer en als ondernemer actief in de varkenshandel. Sinds 2012 hebben ze een boomgaard op basis van biologische teeltmethodes als vervanging voor de akkerbouw. Een van de kinderen heeft dat inmiddels overgenomen.

Friesland en Brabant die in de twee echtelieden bij elkaar komen

Op heldere wijze worden de twee streken, de gewoontes en gebruiken beschreven. De Peel en Boekel zelf natuurlijk en het stuk van Friesland waar ooit de Middelzee was, een zeearm die zo'n duizend jaar geelden grotendeels dichtslibde. De Peel als eeuwenoud wingewest, Boekel als een 'apart stukje Nederland'. Met de schrijver wandel je vervolgens door de Friese geboortestreek van zijn vrouw, vooral polder het Bildt.

'Rond Peel en Middelzee' beschrijft uitgebreid de beide families, met daarin tal van details over hoe die generaties sinds 1800 hun leven leidden. Dat gebeurt in verschillende delen. Eerst de beschrijving met de stamboom van de twee families, vervolgens uitgebreid aandacht aan de Tweede Wereldoorlog met veel over wat er in Boekel zelf gebeurde. Religie komt vervolgens aan bod, vooral de katholieke samenleving van de familie Boekel. Een familie met veel priesters en nonnen, die worden beschreven. Daarin ook het kostschoolverleden van de schrijver zelf: twee jaar Ruwenberg en zes jaar kleinseminarie Beekvliet, beide in Sint-Michielsgestel. Het laatste hoofdstuk voert de lezer naar de moderne tijd, de periode van de wederopbouw tot de huidige tijd.

Rond Peel en Middelzee is in eigen beheer uitgegeven.

De volgende Koerier

De volgende Koerier van Brabants Heem verschijnt in december 2025.

Hebt u kopij voor dat nummer of onderwerpen voor de agenda, stuur die dan vóór **maandag 17 november 2025** naar tjeuvanras@brabantsheem.nl

Foto's en illustraties graag minimaal 1,5 MB groot in JPEG-formaat, los en dus niet in een tekstbestand geplaatst.

Indien van toepassing plaatsen we de teksten ook op de website van Brabants Heem, www.brabantsheem.nl en op www.facebook.com/brabantsheem

De garderobe van het Mastboomhuis

door Ineke Strouken

Het Mastboomhuis in Oud Gastel is een bijzonder museum. De tijd heeft in dit woonhuis stilgestaan sinds de laatste bewoner – Henri Mastboom – in 1999 is overleden. Naast een publicatie over de geschiedenis is er een boek geschreven over de kleding die in het Mastboomhuis nog op de plek ligt en hangt waar het op 13 november 1999 is achtergelaten.

Henri Mastboom was vrijgezel en heeft weinig aan het huis en de inrichting veranderd. Vandaar dat het museum de woongeschiedenis van drie generaties laat zien. In De Koerier is daar al eerder aandacht aan besteed.

◀ *Een lijfje en rok versierd met soutache gedragen door Marie Mastboom, circa 1905. (foto Frans Strous, Breda)*

In het Mastboomhuis is de garderobe en linnenuitzet van vader Antoon, moeder Marie en zoon Henri bewaard gebleven. Door hun spaarzame en behoedzame levenswijze hebben ze vanaf 1904 alle kleding en accessoires bewaard. Daardoor is een unieke verzameling ontstaan die een kijkje geeft in de kleding van een familie op stand. Kostuumhistorici Birthe Weijkamp en Nelleke Honcoop hebben de kleding beschreven en een prachtig boek gemaakt met de toepasselijke naam 'Alles uit de kast'.

▼ *Het werkjasje en pet hangen nog aan de kapstok, circa 1900-1950. (foto Frans Strous, Breda)*

Gedegen en zwart

Als notabelen had de familie Mastboom officiële verplichtingen. Antoon Mastboom was burgemeester, waardoor er op hem en zijn gezin werd gelet. Ze moesten laten zien dat ze mensen 'op stand' waren. Dat betekende niet dat ze modieus gekleed

moesten gaan, maar vooral gedegen en volgens de strenge etiquette. De mode werd op afstand gevolgd. Men had minder kleding dan nu, voor elke gelegenheid bezat men een of twee outfits. Kleding was degelijk gemaakt en ging langer mee. Een groot gedeelte van de kleding was zwart, ook van de kleding van Marie. Niet omdat het rouwkleding was, maar omdat zwart een veilige keuze was en bij alle gelegenheden gedragen kon worden. Bovendien waren vlekken op zwart minder goed te zien. Bedenk dat bovenkleding maar zelden gewassen werd. In hun vrije tijd was de familie Mastboom minder formeel gekleed. Ook ondergoed, maandverband en linnengoed is bewaard gebleven.

Dit boek is interessant voor iedereen die van kleding houdt en voor heemkundekringen die kleding in hun collectie hebben. ■

Birthe Weijkamp en Nelleke Honcoop, Alles uit de kast, De garderobe van het Mastboomhuis (Oud-Gastel). Het boek is te koop voor 17,95 euro.

Beleg van Breda

Het beleg van Breda is onderwerp van het boek 'Krijgstoneel van Europa. Tijdgenoten over het Beleg van Breda 1624-1625', geschreven door Paul Hulsboom.

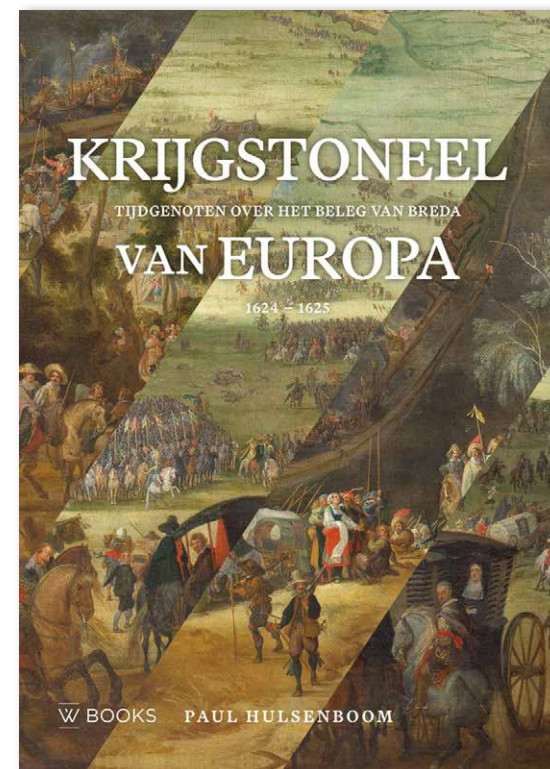
“Alle ogen van Europa waren gericht op dat schouwspel”, zo schreef een student uit Leuven kort na het einde van het Beleg van Breda in juni 1625. Negen maanden lang was de stad omsingeld geweest door een enorm Habsburgs leger, totdat Breda uiteindelijk capituleerde. Het beleg groeide al snel uit tot één van de meest spraakmakende en tot de verbeelding sprekende episoden uit de Tachtigjarige Oorlog: niet alleen in de Lage Landen, maar in heel Europa ontlokte de belegering talrijke reacties.

Negen maanden lang was de stad omsingeld

Ter gelegenheid van het 400-jarig jubileum van het beleg besloot cultuurhistoricus en letterkundige dr. Paul Hulsboom een boek te schrijven voor een breed publiek. *Krijgstoneel van Europa. Tijdgenoten over het Beleg van Breda 1624-1625* bespreekt de belegering aan de hand van originele teksten uit diverse streken en landen, die verschillende vensters openen op de strijd. Een meerstemmig verhaal dus, met aandacht voor zowel de lokale als de internationale weerslag van het beleg.

In zijn boek belicht Hulsboom vijftien verschillende aspecten van het beleg: van de situatie in de legerkampen tot reacties uit binnen- en buitenland, en van Staatse ontzettingspogingen tot de Habsburgse feestelijkheden na afloop van de strijd. Ter verrijking en illustratie laat hij vijftien tijdgenoten aan het woord, met uiteenlopende perspectieven: van een Franse soldaat in het koninklijke leger tot de Brabantse boerenbevolking, en van een toneelschrijver uit Madrid tot een publicist uit Amsterdam.

Vijftien verschillende aspecten van het beleg

Ook de vertegenwoordigde genres zijn daarom erg divers: het boek bevat onder meer brieven, gedichten, een medische verhandeling en een juridische getuigenis. Hulsboom ver- en hertaalde deze teksten uit het Duits, Engels, Frans, Italiaans, Latijn, Nederlands, Pools en Spaans – in het geval van poëtische teksten met behoud van rijm en metrum. In de epiloog bespreekt hij bovendien hoe Nederlandse schrijvers bij de herovering van Breda in 1637 teruggrepen op het beleg daarvoor.

Verrijkt met tientallen kleurenillustraties vertelt *Krijgstoneel van Europa* een gevarieerd verhaal over het Beleg van Breda, de Tachtigjarige Oorlog en het Europa van de zeventiende eeuw. ■

Krijgstoneel van Europa. Tijdgenoten over het Beleg van Breda 1624-1625 is verkrijgbaar bij WBOOKS Zwolle en kost 24,95 euro. Voor informatie over een lezing over dit onderwerp, zie: www.brabantsheem.nl/category/lezingen

Onderscheidingen Brabants Heem

50 jaar Felix Walter Langenboom

Heemkundekring Felix Walter in Langenboom heeft bij de viering van haar 50-jarig bestaan op 16 augustus jl. het herdenkingsbord van Brabants Heem ontvangen. Voorzitter Henk Hellegers van Brabants Heem. reikte het bord uit in het plaatselijke gemeenschapshuis De Wis. De zalen van het gebouw waren door de heemkundekring ingericht met een tentoonstelling over heden en verleden van Langenboom en zijn inwoners. Een groot deel van de tentoonstelling was gewijd aan de stormramp die het dorp 100 jaar geleden trof. Voorzitter Hellegers feliciteerde de heemkundekring Felix Walter, de gemeenschap van Langenboom en de gemeente Land van Cuijk met deze actieve heemkundekring, die al vijftig jaar de geschiedenis van het dorp op allerlei manieren bestudeert en uitdraagt. Hij memoreerde ook de samenwerking van Felix Walter met andere kringen.

► Voorzitter Henk Hellegers overhandigt voorzitter Lies van Limbeek het Brabants Heem jubileumbord. (foto collectie Heemkundekring Felix Walter)

► Toon Ermers en
Lies van Limbeek.
(foto collectie
heemkundekring
Felix Walter)

Twee draaginsignes bij jubileum Walter Felix Langenboom

Bij gelegenheid van de viering van het gouden jubileum van heemkundekring Felix Walter in Langenboom heeft Brabants Heemvoorzitter Henk Hellegers twee verdienstelijke leden van de kring, Toon Ermers en Lies van Limbeek-Meulenpas, met een zilveren draaginsigne van Brabants Heem in het zonnetje gezet.

Secretaris Toon Ermers was in 1975 een van de oprichters van de kring. Vijftig jaar later is hij nog steeds actief voor Felix Walter. Toon is niet alleen al 50 jaar bestuurslid en nu al jarenlang secretaris van de kring maar draagt de geschiedenis van Langenboom ook via boeken uit. Onder de titel 'Minse van de Langenbôm' heeft hij inmiddels 5 boeken geschreven over de geschiedenis van buurtschappen in zijn dorp, het zesde boek komt eraan en het zevende is in voorbereiding. Bovendien is Toon Ermers in Langenboom bij allerlei verenigingen in comités actief om het erfgoed van zijn dorp uit te dragen.

Voorzitter Lies van Limbeek-Meulenpas is al meer dan 25 jaar voorzitter van de kring en heeft daarnaast verschillende activiteiten, die gerelateerd zijn aan het erfgoed van Langenboom. Zo is ze actief in de genealogie van het Land van Cuijk en is ze gangmaker in het verzamelen en bewaren van foto's, documenten en bidprentjes. Lies organiseert excursies voor de leden, organiseert tentoonstellingen van de kring en schrijft artikelen in het tijdschrift van Felix Walter.

Agenda en jubilea

2025

04 oktober	Bestuursvergadering in Haaren
09 oktober	Bijeenkomst Regio Rondon Elde in Boxtel
18 oktober	Uitdag Bestuur Brabants Heem
29 oktober	Bijeenkomst Regio Peelland in Lieshout
04 november	Bijeenkomst regio Baronie Brabants Heem in Ulvenhout
06 november	Raad van Aangeslotenen en Heemkunde Ontmoet
09 november	'Vladerack' Geffen 50 jaar
17 november	Bijeenkomst regio Midden-Brabant
26 november	Bijeenkomst regio Noordoost Brabant in Zeeland
29 november	'De Vyer Heertganghen' Goirle 75 jaar
13 december	Bestuursvergadering Brabants Heem

Voor een uitgebreide agenda van activiteiten zie: www.brabantsheem.nl

De Koerier in 2025

De Koerier

Dit is de derde uitgave van De Koerier in 2025. In 2025 verschijnt het kwartaalblad van Brabants Heem vier keer, in maart, juni, september en december. Als u iets in dit tijdschrift gepubliceerd wilt hebben, kunt u kopij opsturen of mailen. Houd u zich wel aan de inleverdatum.

Ongeveer drie weken na de inleverdatum ligt het tijdschrift bij de kringen op de deurmat en wordt de digitale versie verzonden naar de secretariaten van de aangesloten kringen, verenigingen en stichtingen en op de website geplaatst.

De volgende uitgave verschijnt in december 2025.

De uiterste inleverdatum hiervoor is **maandag 17 november 2025**.

Kopij sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Brabants Heem is de ondersteunende organisatie voor 127 zelfstandige Brabantse heemkundekringen en erfgoedverenigingen. De stichting organiseert in samenwerking met andere organisaties cursussen, workshops en studiedagen, zet netwerken op en geeft adviezen. Dat alles om de deskundigheid van de kringleden te bevorderen op alle terreinen waar dat nodig is. Verder stimuleert Brabants Heem nieuwe initiatieven en onderlinge samenwerking.

Website: www.brabantsheem.nl

Facebook: www.facebook.com/brabantsheem

Uitgave: Brabants Heem, Postbus 1203, 5200BG 's-Hertogenbosch.

Eindredactie: Tjeu van Ras

Kopij sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Foto's: Naamsvermelding bij de foto, overige merendeels uit collecties van de heemkundekringen.

Ontwerp: Peter van Gerwen

gerwen online en offline reclame

Drukwerk: Em. De Jong

 Koninklijke Drukkerij Em. de Jong
Baarle-Nassau

Alle rechten voorbehouden. Niets in deze uitgave mag worden veeleenvoudigd of openbaar gemaakt, in welke vorm ook. Hetzij elektronisch dan wel mechanisch door fotokopieën, scans of opnamen. Tenzij met voorafgaande toestemming van de uitgever. De uitgever heeft er naar gestreefd om alle copyrights in deze uitgave te regelen. Wie meent alsnog rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen.

De Koerier wordt verzonden naar verenigingen instellingen en particulieren. Stichting Brabants Heem wordt geacht daarvoor toestemming te hebben gekregen bij de opgave. De gegevens worden zorgvuldig beheerd en niet aan derden beschikbaar gesteld of voor andere doeleinden gebruikt. Wie wil dat zijn/haar gegevens worden verwijderd kan daarvoor een bericht sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Helden van de Biesbosch

In Lage Zwaluwe kijkt een bronzen man op een voetstuk uit over de Ameroeever. Het is een line-crosser. Line-crossers waren mensen die op het einde van de Tweede Wereldoorlog berichten, mensen en medicijnen door de doolhof van kreken en vaargeulen van de Biesbosch smokkelden naar de bezette gebieden en omgekeerd. In Lage Zwaluwe, maar ook in Werkendam, staan beelden van de zogenaamde line-crossers.

(Foto Ineke Strouken)

Een line-crosser of liniecrossover is een heldennaam uit de Tweede Wereldoorlog. Het monument van de line-crosser in Lage Zwaluwe, wat op de dijk van de Amer staat, heeft twee onderdelen: het beeld en de zuil. De zuil is afkomstig van de kloosterkapel van de Zusters van het Allerheiligste Hart van Jezus te Moerdijk. Deze kapel werd tijdens de Tweede Wereldoorlog verwoest. Niek van Leest maakte het monument in 1977.